

Teadaanne majaomanikele.

Siseministri poolt 7. dets. antud ja Riigi Teatajas nr. 111 — 1939. a. avaldatud „Elamute kodanliku õhukaitse korraldamise määruse“ järele tuleb **1. jaanuariks 1940. a.** moodustada kodanliku õhukaitse tegevkonrad igasse elamusse.

Elamuteks loetakse selle määruse eeskirjade kohaselt kõik hooned, mis sisaldavad elu-, asutiste või ettevõtete ruume, kas kogu hoone ulatuses või osaliselt, välja arvatud KÕ kohustuslikud asutised ja ettevõtted, mis asuvad omaette hoonetes.

KÕ korraldamise alla kuuluvad ka elamute piirkonnas asuvad kõrvalhooned.

Elamu KÕ korraldamise ja teostamise vastutavaks juhiks on kas elamu omanik või hooldaja või valdaja või valitseja või nende poolt määratud asetäitja.

Elamu KÕ juhi ülesandeks on korraldada elamu kodanlikku õhukaitset nimetatud määruse ja Siseministri poolt antavate eeskirjade kohaselt nõrda, et elamuelanike elu ja vara oleks kaitstud vaenlase õhurünnakute vastu.

Elamu kodanlikku õhukaitset teostab elamu KÕ juht majas elunevate ja alaliselt töötavate isikute kaasabil, kelledest moodustatakse elamu KÕ toimkond.

Elamu KÕ juht nimetab elamu KÕ toimkonda majas elunevaid isikuid 15—60 eluaastani.

Elamu KÕ toimkonda ei või nimetada sõjaväelasi ja neid isikuid, kes oma teenistuskoha järgi kuuluvad asutiste ja ettevõtete kodanliku õhukaitse korraldamise määruse (RT 1939, 35, 267) alusel asutise või ettevõtte KÕ-esse või kes kuuluvad Kaitseliidu, Tuletõrje, Eesti Punase Risti ja Vabatahtliku kodanliku õhukaitse **neisse üksustesse või tegevkonradesse, millised määratud vastavate kavadega** riigikaitse või kodanike üldise KÕ teostamiseks, ning isikuid, kes kuuluvad KÕ kohustusest vabastamisele tervisriikete pärast, mis avaldatud Kodanliku õhukaitse (KÕ) teenistuse kohustustest vabastavate tervisriikete loetelu määruises (RT 1939, 112, 870). Elamu KÕ toimkond koosneb vähemalt korra alalhoidjatest, tulevalvuritest ja esmaabiandjatest. Toimkonna suurus oleneb elamu suurusel, selles elunevate ja töötavate isikute arvust ning vajadusest.

Korra alalhoidjate ülesandeks on korra säilitamine õhurünnakute korral elamus ja selle piirkonnas, keemiliste ründaainete (sõjagaaside) olemasolu kindlakstegemine ja nende eest elamuelanike hoiatamine, ühtlasi tänavalt elamusse varjunud isikute juhtimine ja abistamine, pidades silmas oma elamu korterite puutumatus.

Korra alalhoidjaid peab olema, olenevalt elamukordade arvust, vähemalt 1—3 isikut elamu iga sissekäigu kohta (näit. peasissekäik, hoovivärv jne).

Elamu korra alalhoidjate minimaalvarustuseks ja abinõudeks on gaasitorbikud ja õhualarmi andmise abinõud (kola, vile või mõni muu alarmivahend).

Tulevalvurite ülesandeks on võidelda süütepommide ja kahjutule vastu elamu põõningul ja elamus. Elamu tulevalvureid peab olema vähemalt 2 isikut põõningu iga sissekäigu kohta. Tulevalvurite minimaalvarustuseks ja abinõudeks on gaasitorbikud, teraskiivrid või paksust vildist peakatted, puldanülikonnad või tööülikonnad ja kindad vastavalt tegevkonna liikmete arvule ning käesoleva teadaande 25 lõikes nimetatud tulekaitse abinõud.

Esmaabiandjate ülesandeks on anda abi õhurünnakust kannatanud elamuelanikele ja elamus viibivatele teistele isikutele ning tarbekorral toimetada neid abiandmispunktidesse või haiglatesse. Elamu esmaabiandjaid peab olema vähemalt 1 isik iga 10 elamuelaniku kohta.

Esmaabiandjate minimaalvarustuseks ja abinõudeks peale gaasitorbikute on esmaabipakikesed vähemalt 30% elamuelanike tarvis ja iga kolmekümne elamuelaniku kohta üks haigekanderaam ja väike KÕ esmaabipaun. Esmaabipakikeste ja esmaabipaunade sisu peab vastama Siseministri poolt määratud nõudeile.

Kui elamuelanike vähene arv ei võimalda moodustada ülaltähendatud KÕ toimkonda, siis moodustatakse KÕ jaoskonna juhi (politseikomissari) loal kahe või rohkema lähestikku asuva elamu elanikest ühine KÕ toimkond.

Elamu KÕ toimkonnale tarviliku varustuse ja abinõud muretseb elamu omanik omal kulul.

Elamute KÕ juhid koostavad elamute KÕ kavad, mille blanketid on müügil **A. Janseni trükikojas, Kuninga tän. 32, Pärnus.**

Elamu KÕ toimkonda määratud isikud ja elamu KÕ varustis märgitakse elamu KÕ kavasse.

*Elamu KÕ kava p. 2. (majaelanike arvestus) märkida KÕ-ks kõlbmatute laht- risse kõik alla 15 ja üle 60 aasta vanused mõlemast soost isikud ja 15—60 aasta

vanustest mõlemast soost isikutest need, kes kuuluvad KÕ kohustustest vabastamisele tervisriikete pärast, mis avaldatud Kodanliku õhukaitse (KÕ) teenistuse kohustustest vabastavate tervisriikete loetelu määruses (RT 1939, 112, 870). Ülejäänud 15—60 a. vanused maja mõlemast soost elanikud kanda KÕ-ks kõlbulikkude lahtrisse. Nendest KÕ-ks kõlbulikest majaelanikest kuuluvad **A liiki** kõik naisisikud ja alla 20 ning üle 40 aastased meesisikud, arvatud välja käesoleva teadaande 8. lõikes tähendatud isikud, keda ei või nimetada elamu KÕ toimkonda.

B liiki kuuluvad tervisliselt kõlbulikkudest isikutest 20—40 aastased mehed ja need mees- ja naisisikud, keda käesoleva teadaande 8. lõike kohaselt ei saa nimetada elamu KÕ toimkonda.

A liiki kuuluvatest isikutest moodustatakse elamu KÕ toimkond, kes tegev-
kondade kaupa märgitakse elamu KÕ kava p. 4. (elamu KÕ jõudude nimekirja).

KÕ kava blanketid muutuda võivate andmete osas täita hariliku musta pliiaitsiga, et oleks võimalik parandusi teha kava rikkumata.

Elamu KÕ kavaga peavad olema tuttavad kõik majaelanikud. Käitumise eeskirjad majaelanikele olgu majas välja pandud nähtavale kohale. Segaduste ärahoidmiseks olgu igas perekonnas (leibkonnas) varakult ära jaotatud ülesanded, mida iga perekonnaliige peab tegema õhualarmi korral, et midagi ei jääks tegemata, mis vajalik.

Elamu KÕ kava koostamine, täiendamine, parandamine ja majaelanike tutvustamine sellega on elamu KÕ juhi ülesandeks; samuti on tema ülesandeks korraldada majaelanike väljaõpet KÕ alal kohaliku vabatahtliku kodanliku õhukaitse (VKÕ) ühingu kaasabil.

Elamu KÕ toimkonna liikmed on kohustatud elamu KÕ juhi korraldusel KÕ väljaõppest ja elamu KÕ ettevalmistustegevusest osa võtma aasta kohta kuni 24 tundi. Siia hulka ei loeta kõrgemate KÕ juhtide poolt korraldatud harjutuste aega. Eeltähendatud väljaõppe, ettevalmistuse ja harjutuste eest toimkonnaliikmeile tasu ei maksta.

Kahjutulede vältimiseks elamuomanikud või neid asendavad isikud on kohustatud korda seadma elamute pööningud. Selleks nad peavad: 1) kõrvaldama pööningutelt kergesti tuldvõtva kraami ja materjali, 2) immutama või katma pööningu puuosad tulekaitse immutusvahenditega (näiteks immutusõlidega, lubjaga jne.), 3) katma pööningu põrandad 3—5 sm. paksuse liivakorruga või mõne muu tulekindla materjaliga ja 4) kõrvaldama pööningult tuldvõtvad vaheseinad. Pööningute kindlad laudpõrandad, samuti tsemendiga või muu mittetuldvõtva ainega kaetud põrandad ei kuulu liivaga katmisele.

Tõhusamat kaitset kui paljas lupjamine pakub puitosade katmine **lubjatsement-võõbaga**, mida prof. L. Jürgensoni andmeil tuleb toimetada järgmiselt:

Võõba valmistamiseks lisandatakse heast lubjataignast tehtud lubjapiimale alalisel segamisel niipalju tsementi, et võõp oleks hästi veniv. Liitumise tõstmiseks tuleb võõbale lisandada lõssi või kaseiini. Soovitav on veel lisandada võõbale kaltsiumkloriidi (5—10% juurdelisatud tsemendi kaalust) ja asbestpuru või puidukiudu, mis suurendab võõba liitumisvõimet, kiirendab tsemendi tardumist ja vähendab võõba pragunemist.

Sel viisil valmistatud võõp tuleb kanda puitpinnale, missugune tuleb enne võõpamist hästi niisutada, kas pritsiga või pintsliga ja hõõruda hästi sisse. Enne tarvitamist 2—3 tunni jooksul ja tarvitamise ajal aegajalt tuleb võõpa segada, et tsement ei vajuks põhja. Võõbatud pinda tuleb veega niisutada 4—5 päeva jooksul.

Sarnaselt peale kantud võõp püsib aastaid ja ei määri.

Võõbaga võib katta ka pilpakatuseid, lisandades võõbale punast värvimulda ja veidi raua- või vasevitrioli (just enne võõpamist); vitriol takistab sambla tekkimist.

Süütepommide kustutamiseks elamutulevalvel peab olema pööningul kasutada pööningu iga sissekäigu kohta vähemalt 150 kg. kuiva liiva kastides või 10 kg-listes kottides ja kustutusvett nõudes vähemalt 50 liitrit, peale selle labidas, veepang, kustutusluud, pootshaak ja kirves. Veenõud täidedakse veega õhuuhu korral.

Igas elamus peab olema välja pandud peasissekäikude esikuis nähtaval kohal KÕ juhis, kus on tähendatud üldised tegevuse juhtnõõrid õhurünnaku korraks ja lähemate KÕ abiandmispunktide asukohad. Juhise eeskuju ilmub lähemal ajal.

Määruse järele peavad need tööd olema teostatud hiljemalt **1. jaanuariks 1940**. Samaks ajaks peavad olema lõpetatud ettevalmistused elamute täielikuks pimendamiseks, milline määrus ilmus Riigi Teatajas nr. 102—1939 a.

Siseministrilt 30. novembril 1939 a. antud ja Riigi Teatajas nr. 108—39 a. avaldatud „Käitumise määrus õhualarmi korral“ nõuab järgmist:

Õhuuhu väljakuulutamisega riigis peab KÕ kohustuslikes asutistes ja ettevõtetes sisse seatama KÕ tegevkonadest alatine valve, kelle suuruse määrab kindlaks KÕ jaoskonna juht — politseikomissar.

Õhualarmi andmise momendist peab KÕ kohustusliikudes linnades, alevikkudes ja suurtööstusrajoonides (Kodanliku õhukaitse üldkava § 2) igasugune tegevus suunduma kõigi ettevaatusabinõude tarvitusele võtmisele õhurünnaku tagajärjel tekkida võivate ohtude vältimiseks ja likvideerimiseks. Kodanliku õhukaitse kohustuslikud asutised ja ettevõtted peavad asuma nende KÕ kavades ettenähtud kodanliku õhukaitse ülesannete täitmisele.

Õhualarmi algusest kuni lõppalarmi andmiseni on keelatud sõjaväe ja kodanliku õhukaitse ülesannetest vabadel kodanikel tänavatel liikumine, et mitte takistada abistavate jõudude (komandode või tegevkomandode) liiklemist ja et vältida rahvamasside kogunemist ja paanikat. Kodanikud peavad jääma majadesse varjule või minema varjendisse, kaevikuisse või keldritesse, kui need majas või selle piirkonnas olemas, et kaitsta end pommikildude vastu, kaasa võttes gaasitorbiku või koduselt valmistatud gaasikaitsme. Tänavatel või platsidel viibivad kodanikud peavad minema varjule kõige lähematesse majadesse. Majade välisüksed peavad olema suletud, kuid kodanike majja pääsmiseks lukustamata. Suletud peavad olema ka majade aknad ja muud avaused. Maja- ja korteriomanikud ning üürnikud, kelle maja või korteri aknad varustatud luukidega, on kohustatud sulgema luugid, et vältida aknaklaaside purunemist pommide lõhkemise tagajärjel. Tule leviku ärahoidmiseks ei või kütta elamute ahjusid, pliite või teisi tulekoldeid. Kūdenevad ahjud elamutes sulgeda või kustutada, samuti kustutada kūdenevad pliivid ja põlevad priimused. Kõik majaanikud ja majja varju kogunenud isikud on kohustatud vastuvaidlemata alistuma majaaniku või valitseja või nende asetäitjate korraldustele.

Õhualarmi andmise momendist katkestada sõidukite liiklemine tänavatel. Sõidukitel peatuda sõidusuunas parempoolsel tänava serval, vabastades kesktänaava ametsõidukitele, sanitaarsõidukitele, õhukaitse- ja tuletõrjeriistadele liiklemiseks.

Ametsõidukid peavad olema märgitud nähtaval kohal vaba liiklemise märgiga, mis määratakse kindlaks KÕ ringkonna juhi — prefekti poolt.

Veoloomi ei või lahtiselt omapead jätta tänavatele või platsidele. Need rakendada lahti sõiduki või veoki eest ja kõita lühidalt postide või lasilate külge. Veolooma silmad katta riidega.

Õhurünnaku ajal peab iga kodanik olema tasakaalukas, säilitama külma rahu ja hoidma alal kindlat korda.

Siseministrilt 10. novembril 1939 a. antud ja Riigi Teatajas nr. 102—1939 a. avaldatud „Pimendamise määrus kodanliku õhukaitse alal“ nõuab järgmist:

Õhuvaenlasele orienteerumise raskendamiseks õiste pommitusretkete sooritamisel tuleb õhuuhu ooteaja või õhualarmi väljakuulutamise momendist alates teostada valgustustulede pimendamist viivitamata ja erikorraldust ootamata pidevalt igal õöl, alates päikese loojangust kuni päikese tõusuni, kuni pimendamise korralduse muutmiseni.

Õhuuhu ooteaja algusest ja lõpust teatatakse kodanikele politsei kaudu ja õhualarm antakse allpool nimetatud signaalseadeldistega.

Pimendamise all mõistetakse valgustustulede kustutamist või katmist valgustihedate katetega ning valguse piiramist (vähendamist) nõnda, et valguskuma ei oleks nähtav õhust.

Pimendamisele kuuluvad igasugused valguskuma levitavad valgusallikad, nagu majade, tänavate ning hoovide valgustustuled, tuled lahtise taeva all, tuled igasugustel sõidukitel ja veokitel, laevade ja tuletornide valgustus- ning signaaltuled, vabrikute ja tööstuste korstnatest ja valuahjudest paistvad valguskumad jne.

Asutiste, ettevõtete, tööstuste, korterite, majade ja nende piirkondade, samuti sõidukite ja veokite laevade, tuletornide jne. pimendamist on kohustatud korraldama ja pimendamise teostamise eest hoolitsema nende omanikud, vastavalt juhatused, juhatajad või juhid või nende asetäitjad. Tänavate valgusallikate pimendamine viiakse läbi tänavavalgustuse korraldaja poolt.

Pimendamise ja piiratud valgustuse korraldus ja seadeldised peavad olema niivõrd hästi ette valmistatud, et igal ajal oleks võimalik viivitamata teostada täielikku pimendamist.

Pimendamise korralduste teostamisega seoses olevad kulud kantakse vastavate asutiste, tööstuste, ettevõtete, korterite, majade või nende piirkondade, sõidukite, veokite, tuletornide, laevade jne. omanike poolt.

Pimendamise korraldamise ja teostamise järelevalvet teostavad politseivõimud. Selleks korraldatakse lähemal ajal pimendamise harjutus.

Seletusi arusaamatuste kohta antakse Pärnu linnas asuvate elamute KÕ juhtidele Pärnu Vabatahtliku Kodanliku Õhukaitse Ühingu büroos, mis asub Pärnu Vabatahtliku

vanustest mõlemast soost isikutest need, kes kuuluvad KÕ kohustustest vabastamisele tervisriikete pärast, mis avaldatud Kodanliku õhukaitse (KÕ) teenistuse kohustustest vabastavate tervisriikete loetelu määruses (RT 1939, 112, 870). Ülejäänud 15—60 a. vanused maja mõlemast soost elanikud kanda KÕ-ks kõlbulikkude lahtrisse. Nendest KÕ-ks kõlbulikest majaelanikest kuuluvad **A liiki** kõik naisisikud ja alla 20 ning üle 40 aastased meesisikud, arvatud välja käesoleva teadaande 8. lõikes tähendatud isikud, keda ei või nimetada elamu KÕ toimkonda.

B liiki kuuluvad terviseliselt kõlbulikkudest isikutest 20—40 aastased mehed ja need mees- ja naisisikud, keda käesoleva teadaande 8. lõike kohaselt ei saa nimetada elamu KÕ toimkonda.

A liiki kuuluvatest isikutest moodustatakse elamu KÕ toimkond, kes tegev-
kondade kaupa märgitakse elamu KÕ kava p. 4. (elamu KÕ jõudude nimekirja).

KÕ kava blanketid muutuda võivate andmete osas täita hariliku musta pliitsiga, et oleks võimalik parandusi teha kava rikkumata.

Elamu KÕ kavaga peavad olema tuttavad kõik majaelanikud. Käitumise eeskirjad majaelanikele olgu majas välja pandud nähtavale kohale. Segaduste ärahoidmiseks olgu igas perekonnas (leibkonnas) varakult ära jaotatud ülesanded, mida iga perekonnaliige peab tegema õhualarmi korral, et midagi ei jääks tegemata, mis vajalik.

Elamu KÕ kava koostamine, täiendamine, parandamine ja majaelanike tutvustamine sellega on elamu KÕ juhi ülesandeks; samuti on tema ülesandeks korraldada majaelanike väljaõpet KÕ alal kohaliku vabatahtliku kodanliku õhukaitse (VKÕ) ühingu kaasabil.

Elamu KÕ toimkonna liikmed on kohustatud elamu KÕ juhi korraldusel KÕ väljaõppest ja elamu KÕ ettevalmistustegevusest osa võtma aasta kohta kuni 24 tundi. Siia hulka ei loeta kõrgemate KÕ juhtide poolt korraldatud harjutuste aega. Eeltähendatud väljaõppe, ettevalmistuse ja harjutuste eest toimkonnaliikmeile tasu ei maksta.

Kahjutulede vältimiseks elamuomanikud või neid asendavad isikud on kohustatud korda seadma elamute põõningud. Selleks nad peavad: 1) kõrvaldama põõningutelt kergesti tuld võtva kraami ja materjali, 2) immutama või katma põõningu puuosad tulekaitse immutusvahenditega (näiteks immutusõlidega, lubjaga jne.), 3) katma põõningu põrandad 3—5 sm. paksuse liivakorruga või mõne muu tulekindla materjaliga ja 4) kõrvaldama põõningult tuld võtvad vaheseinad. Põõningute kindlad laudpõrandad, samuti tsemendiga või muu mittetuld võtva ainega kaetud põrandad ei kuulu liivaga katmisele.

Tõhusamat kaitset kui paljas lupjamine pakub puitosade katmine **lubjatsement-võõbaga**, mida prof. L. Jürgensoni andmeil tuleb toimetada järgmiselt:

Võõba valmistamiseks lisandatakse heast lubjaitaignast tehtud lubjapiimale alalisel segamisel niipalju tsementi, et võõp oleks hästi veniv. Liitumise tõstmiseks tuleb võõbale lisandada lõssi või kaseiini. Soovitav on veel lisandada võõbale kaltsiumkloriidi (5—10% juurdelisatud tsemendi kaalust) ja asbestpuru või puidukiudu, mis suurendab võõba liitumisvõimet, kiirendab tsemendi tardumist ja vähendab võõba pragunemist.

Sel viisil valmistatud võõp tuleb kanda puitpinnale, missugune tuleb enne võõpamist hästi niisutada, kas pritsiga või pintsliga ja hõõruda hästi sisse. Enne tarvitamist 2—3 tunni jooksul ja tarvitamise ajal aegajalt tuleb võõpa segada, et tsement ei vajuks põhja. Võõbatud pinda tuleb veega niisutada 4—5 päeva jooksul.

Sarnaselt peale kantud võõp püsib aastaid ja ei määri.

Võõbaga võib katta ka pilpakatuseid, lisandades võõbale punast värvimulda ja veidi raua- või vasevitrioli (just enne võõpamist); vitriol takistab sambla tekkimist.

Süütepommide kustutamiseks elamutulevalvel peab olema põõningul kasutada põõningu iga sissekäigu kohta vähemalt 150 kg. kuiva liiva kastides või 10 kg-listes kottides ja kustutusvett nõudes vähemalt 50 liitrit, peale selle labidas, veepang, kustutusluud, pootshaak ja kirves. Veenõud täidedakse veega õhuuhu korral.

Igas elamus peab olema välja pandud peasissekäikude esikuis nähtaval kohal KÕ juhis, kus on tähendatud üldised tegevuse juhtnõõrid õhurünnaku korral ja lähemate KÕ abiandmispunktide asukohad. Juhise eeskujuga ilmub lähemal ajal.

Määruse järele peavad need tööd olema teostatud hiljemalt **1. jaanuariks 1940**. Samaks ajaks peavad olema lõpetatud ettevalmistused elamute täielikuks pimendamiseks, milline määrus ilmus Riigi Teatajas nr. 102—1939 a.

Siseministrilt 30. novembril 1939 a. antud ja Riigi Teatajas nr. 108—39 a. avaldatud „Käitumise määrus õhualarmi korral“ nõuab järgmist:

Õhuuhu väljakuulutamise riigis peab KÕ kohustuslikes asutistes ja ettevõtetes sisse seatama KÕ tegevkonadest alatine valve, kelle suuruse määrab kindlaks KÕ jaoskonna juht — politseikomissar.

Õhualarmi andmise momendist peab KÕ kohustuslikkudes linnades, alevikkudes ja suurtööstusrajoonides (Kodanliku õhukaitse üldkava § 2) igasugune tegevus suunduma kõigi ettevaatusabinõude tarvitusele võtmisele õhurünnaku tagajärjel tekkida võivate ohtude vältimiseks ja likvideerimiseks. Kodanliku õhukaitse kohustuslikud asutised ja ettevõtted peavad asuma nende KÕ kavades ettenähtud kodanliku õhukaitse ülesannete täitmisele.

Õhualarmi algusest kuni lõppalarmi andmiseni on keelatud sõjaväe ja kodanliku õhukaitse ülesannetest vabadel kodanikel tänavatel liikumine, et mitte takistada abistavate jõudude (komandode või tegevkonadade) liiklemist ja et vältida rahvamasside kogunemist ja paanikat. Kodanikud peavad jääma majadesse varjule või minema varjendisse, kaevikusse või keldritesse, kui need majas või selle piirkonnas olemas, et kaitsta end pommikildude vastu, kaasa võttes gaasitorbiku või koduselt valmistatud gaasikaitsme. Tänavatel või platsidel viibivad kodanikud peavad minema varjule kõige lähematesse majadesse. Majade välisüksed peavad olema suletud, kuid kodanike maja pääsmiseks lukustamata. Suletud peavad olema ka majade aknad ja muud avaused. Maja- ja korteriomanikud ning üürnikud, kelle maja või korteri aknad varustatud luukidega, on kohustatud sulgema luugid, et vältida aknaklaaside purunemist pommide lõhkemise tagajärjel. Tule leviku ärahoidmiseks ei või kütta elamute ahjusid, pliite või teisi tulekoldeid. Küdenevad ahjud elamutes sulgeda või kustutada, samuti kustutada küdenevad pliidid ja põlevad priimused. Kõik majaelanikud ja majja varju kogunenud isikud on kohustatud vastuvaidlemata alistuma majaomaniku või valitseja või nende asetäitjate korraldustele.

Õhualarmi andmise momendist katkestada sõidukite liiklemine tänavatel. Sõidukitel peatuda sõidusuunas parempoolsel tänavaserval, vabastades kesktänavas ametisõidukitele, sanitaarsõidukitele, õhukaitse- ja tuletõrjeriistadele liiklemiseks.

Ametsõidukid peavad olema märgitud nähtaval kohal vaba liiklemise märgiga, mis määratakse kindlaks KÕ ringkonna juhi — prefekti poolt.

Veoloomi ei või lahtiselt omapead jätta tänavatele või platsidele. Need rakendada lahti sõiduki või veoki eest ja kõita lühidalt postide või lasilate külge. Veolooma silmad katta riidega.

Õhurünnaku ajal peab iga kodanik olema tasakaalukas, säilitama külma rahu ja hoidma alal kindlat korda.

Siseministrilt 10. novembril 1939 a. antud ja Riigi Teatajas nr. 102—1939 a. avaldatud „Pimendamise määrus kodanliku õhukaitse alal“ nõuab järgmist:

Õhuvaenlasele orienteerumise raskendamiseks õiste pommitusretkede sooritamisel tuleb õhuuhu ooteaja või õhualarmi väljakuulutamise momendist alates teostada valgustustulede pimendamist viivitamata ja erikorraldust ootamata pidevalt igal õöl, alates päikese loojangust kuni päikese tõusuni, kuni pimendamise korralduse muutmiseni.

Õhuuhu ooteaja algusest ja lõpust teatatakse kodanikele politsei kaudu ja õhualarm antakse allpool nimetatud signaalseadeldistega.

Pimendamise all mõistetakse valgustustulede kustutamist või katmist valgustihedate katetega ning valguse piiramist (vähendamist) nõnda, et valguskuma ei oleks nähtav õhust.

Pimendamisele kuuluvad igasugused valguskuma levitavad valgusallikad, nagu majade, tänavate ning hoovide valgustustuled, tuled lahtise taeva all, tuled igasugustel sõidukitel ja veokitel, laevade ja tuletornide valgustus- ning signaaltuled, vabrikute ja tööstuste korstnatest ja valuahjustest paistvad valguskumad jne.

Asutiste, ettevõtete, tööstuste, korterite, majade ja nende piirkondade, samuti sõidukite ja veokite laevade, tuletornide jne. pimendamist on kohustatud korraldama ja pimendamise teostamise eest hoolitsema nende omanikud, vastavalt juhatused, juhatajad või juhid või nende asetäitjad. Tänavate valgusallikate pimendamine viiakse läbi tänavavalgustuse korraldaja poolt.

Pimendamise ja piiratud valgustuse korraldus ja seadeldised peavad olema nii võrd hästi ette valmistatud, et igal ajal oleks võimalik viivitamata teostada täielikku pimendamist.

Pimendamise korralduste teostamisega seoses olevad kulud kantakse vastavate asutiste, tööstuste, ettevõtete, korterite, majade või nende piirkondade, sõidukite, veokite, tuletornide, laevade jne. omanike poolt.

Pimendamise korraldamise ja teostamise järelevalvet teostavad politseivõimud. Selleks korraldatakse lähemal ajal pimendamise harjutusi.

Seletusi arusaamatuste kohta antakse Pärnu linnas asuvate elamute KÕ juhtidele Pärnu Vabatahtliku Kodanliku Õhukaitse Ühingu büroos, mis asub Pärnu Vabatahtliku

Tuletõrje Ühingu ruumes, Puuturul nr. 7 maja teisel korral, telefon 30, igal äripäeval kuni 1. jaanuarini 1940 a. kella 11.00—13.00 ja linna politseijaoskonna kantseleis, telefon 52, igal päeval kella 09.00—14.00.

1. politseijaoskonnas Pärnumaal olevate KÕ kohustuslike asulate ja elamute KÕ juhtidele antakse seletusi 1. jaoskonna politseikomissari Pärnumaa kantseleis, Pärnus, Kuninga tän. 16, telefon 251, igal äripäeval kella 09.00—14.00 ning kohaliku rajooni konstaabli poolt.

Väljavõte Kodanliku Õhukaitse (KÕ) üldkava (RT 1938, 54, 508) § 2.

Kodanlik õhukaitse korraldatakse kohuslikul alusel linnades, alevikudes ja suurtööstusrajoonides, kui neis on 3000 ja rohkem elanikku või kui nad ei asu raudteest otsejoones kaugemal kui 5 kilomeetrit. Raudtee administratiivpiirkonnas korraldatakse kodanlik õhukaitse kogu riigi raudteevõrgu ulatuses.

Väljavõte Kriminaalseadustikust.

§ 177-1. Süüdlast selles, et ta ei täitnud sundmääruse eeskirju, mis antud kodanliku õhukaitse kohta, karistatakse:

arestiga mitte üle kolme kuu või rahatrahviga mitte üle kolmesaja krooni.

Alarmisignaalid õhuohupuhul on järgmised:

1. Pärnu linnas:

ÕHUALARM: Kirikukellade järsud, vahetpidamata ja ühtlased löögid ja elektri-jaama auruvile, kaitseliidu Pärnu maleva elektrisireeni, tuletõrje Pärnu divisjoni 4. kompanii elektrisireeni Raekülas ja käsi-sireenide mootorratastel kiirelt tõusvad ja kahanevad undamised 3 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Samade vahendite aeglased helid 2 minuti jooksul.

2. Sindi linnas:

ÕHUALARM: Kirikukellade järsud, vahetpidamata ja ühtlased löögid ja Sindi tekstiilvabriku auruvile lühikesed huiked 3 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Samade vahendite aeglased helid 2 minuti jooksul.

3. Vändra ja Lelle alevikudes:

ÕHUALARM: Kirikukellade järsud, vahetpidamata ja ühtlased löögid 3 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Samade vahendite aeglased helid 2 minuti jooksul.

4. Mõisakülas:

ÕHUALARM: Raudteetehaste, linavabriku ja vedurite kiire sagedusega ühtlased vileid 10 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Samade vahendite pikad, aeglased korduvad vileid 2 minuti jooksul.

5. Kilingi Nõmme linnas:

ÕHUALARM: Kohaliku vabriku kiire sagedusega ühtlane vile 10 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Sama vahendi aeglased vileid 2 minuti jooksul.

6. Abja-Paluoja alevikus:

ÕHUALARM: Tulekahjukellade 5 kiiret lööki väikeste vaheaegadega 10 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Samade vahendite aeglased helid 2 minuti jooksul.

7. Risti ja Kulla alevikkudes:

ÕHUALARM: Halliste kiriku ja tulekahju kellade 5 kiiret lööki väikeste vaheaegadega 10 minuti jooksul.

LÕPPALARM: Samade vahendite aeglased helid 2 minuti jooksul.

Väljaandja: Pärnu Vabatahtlik

Kodanliku Õhukaitse Ühing.

A. Janseni tr., Pärnu 1939.